

ציוני סוג' בדין ביטול ברוב האם הוא 'נותן' דינים למיעוט להשלים השיעור וכד'

*בע"ז דע"ג כ' הרמב"ן (ועוד ראש') דהיתר אינו מתבטל ברוב איסור להיאסר כמותו, ונפק"מ דאפי' אם אמרי' בביטול ברוב קמא קמא בטיל ולעולם אין המיעוט חוזר וניעור, מ"מ בהיתר שנפל לתוך איסור ולבסוף נתרבה ה"ה מותר, כי מעולם לא נתבטל להיאסר כמותו.

והרבה אחרו' פי' הטעם בזה כי ביטול ברוב לא 'נותן' דינים, ולכן ההיתר אינו נאסר ע"י ביטול ברוב. אמנם מלש' הראש' נראה שהסברא היא אחרת, "דלא אשכחן ביטול בהיתר לפי שאין אדם עשוי לבטל אלא אדרבה מוסיף הוא עליו והולך", וצ"ב. ועי' יד יהודה סי' סט סקס"ג ושו"ת הרי"ם יו"ד סי' ט ועונג יו"ט סי' ד ושערי יושר ש"ג פט"ו. ועכ"פ בד' רש"י שם מבו' דאמרי' קק"ב גם בהיתר המתבטל באיסור, אך עי' בריטב"א שביאר שהוא משום חומרא דדין נסך.

*כריש מס' ב"ב כ' הרמב"ן לגבי הסוג' בנדרים דבצל של שביעית שרכו גידוליו וכו' דל"א קק"ב וממילא הכל אסור, כיון דגידוליו היתר והיתרא לא בטל.

אבל התוס' בב"ק ד"ק ועוד ראש' תי' באופ"א, ומשמע דס"ל דהיתר הבטל נאסר.

*בזבחים דע"ח נחלקו רש"י ותוס' האם היתר שבטל באיסור משלים שיעור כזית למלקות. וא"כ בדעת רש"י מבו' דההיתר נעשה איסור ממש.

אמנם בדעת תוס' י"ל דאמנם נאסר אבל מ"מ אינו משלים שיעור כזית כיון דקודם הביטול לא היה באיסור לחוד כזית. ועי' נפש חיה או"ח סי' ג.

*בזבחים דע"ט (סוע"ב) כ' התוס' דמים שנתבטלו במי חטאת, מדאו' הם בטילים ומשלימים את השיעור.

וזה צ"ע לשי' הנ"ל בדע"ח דביטול ברוב אינו משלים השיעור למלקות. ועי' בנין עולם יו"ד סי' נו ובחזו"א טהרות ס"א סק"י ובאו"ש פ"א מציעת הי"א.

*נדה דכ"ז דעפר המתבטל משלים שיעור טומאת מלא תרווד רקב.

ועי' חמד"ש ב"מ ד"ו שהוכיח כן, ומש"כ לרחות בחזו"א הנ"ל, ובאו"ש פט"ו ממאכ"א ה"י.

*קידושין דמ"ו דמיעוט קמח שאינו טבל לחלה, אינו משלים שיעור של ה' רבעי קמח.

וע"ע בתוס' זבחים דצ"ה דכ' כה"ג בנתבשל מקצתו.

*רש"י מנחות דכ"ג דשיירי מנחה שהתבטלו וכו' ל"ה כריבה סלתה.

ועי' נפש חיה ובנין עולם ועונג יו"ט הנ"ל.

*בנדרים דנ"ט מקשי' גבי ליטרא בצלים שתיקנה וזרעה מתעשרת לפי כולה, דהיתר שבהן להיכן הלך. ובפשטות הקו' היא דהיתר אינו מצטרף אל האיסור.

אך הר"ן שם ביאר באופ"א, וכבר תמה היד יהודה שם למה נצרך לזה והא בע"ז שם ס"ל דאין היתר בטל באיסור.

*בכורות דכ"ב נחלקו רש"י ותוס' האם ציר שבטל במים השתנה דינו להיות מקבל טומאה.

ובפשטות זה ממש כפלוג' בזבחים דע"ח, אבל י"ל דהכא שאני דביטול ברוב לא אהני כ"כ לדרון את הציר כמצאו של מים.

*מנחות דכ"ג נחלקו האם שחוטה בטילה בנבילה, ופירש"י דבנגע בא' מהם יטמא בודאי.

אבל בעונג יו"ט הנ"ל דן לפרש הסוג' מצד הלך אחר הרוב ולא מדין ביטול, ורק דלאפוקי מ'קבוע' מהני כזה ביטול. אמנם בשושנת העמקים כלל יד שנקט דאם היתר לא בטל באיסור אז לא אהני הביטול לאפוקי מקבוע. וע"ע באחיעזר ח"ב סי"ב סק"ו.

*רש"י חולין דפ"ז משמע דמים הנופלים לדם מתבטלים בו לענין זריקה דקרבת ומצוות כיסוי.

אבל צ"ע דהתם מפר' בדם שנופל למים דל"א קק"ב אא"כ מדין דיחוי בקרבנות, ולמה לאידך גיסא נימא קק"ב.

*רש"י נידה דע"א דדם שאינו מטמא שבטל במטמא אינו משלים שיעור רביעית מה"ת.

עי' חזו"א הנ"ל ובאו"ש הל' מאכ"א הנ"ל, וע"ע קוב"ש פסחים אות קפב.

*יבמות דפ"ב מבו' ברש"י ותוס' ושא"ר דמי פירות הבטלים ברוב משלימין את שיעור המקווה. ובשו"ת הרי"ד סי' סב כ' בפשיטות דאין מצטרפין לשיעור.

ועי' באו"ש הל' מאכ"א הנ"ל וכן בבנין עולם ויד יהודה הנ"ל. וע"ע בשו"ת ערוגת הבושם יו"ד סי' צז.

*ר"ש מקוואות פ"ה מ"ה דהנוטפין משלימים את שיעור הזוחלין.

ובחלקת יואב או"ח סי' לב כ' דשיעור מקוה אינו אלא מפני שיהיה כל גופו עולה בהם, א"כ כל הבטל משלים השיעור. וע"ע משנת רבי אהרן יו"ד סי' כט.

*תוספתא פסחים פ"ב שהמיעוט הבטל בדגן משלים לשיעור מצה, דסגי ברוב דגן אע"פ שאין בה טעם דגן.

ועי' מהרי"ט אלגאזי חלה אות יד ובנפש חיה סי' ב ובבנין עולם הנ"ל.

*ב"מ ד"ו קפץ אחד מן המנויין, ובתוס' הק' דיבטל ברוב ועי"ז יהיה הכל חייב במעשר.

ובנחלת יעקב (להנתיבות) וחמד"ש שם כ' לתרץ כן דע"י הביטול אינו נעשה מחוייב. וע"ע דברי יחזקאל סי' א ובזכר יצחק ח"ב סי' מו.

*רש"י סוכה דמ"ח דארס הנחש המבוטל במים אינו משלים השיעור לניסוך.

ועי' או"ש הל' ציצית שם, אכן בירושלמי מבו' טעם הפסול לא מפני חיסרון שיעור אלא משום משקה ישראל, ועי' חלקת יואב שם.

*פסחים דפ"ח ה' שנתערבו עורות פסחיהן וכו', והק' האחרו' למה אין ביטול ברוב.

עי' חזו"ד סי' קא, ובעונג יו"ט הנ"ל תי' דל"מ הביטול להכשירו לקרבן פסח, וכ"כ רעק"א (המאור ח"ד או"ח סס"ג), וע"ע דברי מלכיאל ח"ב סמ"ו סק"י"ג.

*הגה"מ סוף זרעים אות כד דשזור חולין שנפל לעיסת טבל אינו מתחייב בתרו"מ אף כשנתבטל ברוב.

ועי' או"ש מאכ"א שם.

*ירושלמי תרומות פ"ה ה"א מבו' דיש חיוב תשלומי תרומה על מיעוט חולין שבטל ברוב תרומה, בדבר שדרכו להיכלל.

כך מבו' ברמב"ן ע"ז דע"ג, וכ"כ ברש"ס, ועי' מהרי"ק תרומות פ"ג ה"ד. וע"ע או"ש הל' מאכ"א הנ"ל. ולפ"ז מבו' חילוק בין ביטול יבש לביטול לח, האם המיעוט מקבל את דין הרוב.

*עוד ציונים בדברי האחרונים.

מלבד המצויין לעיל בתוך הדברים: מל"מ פ"ז ממעילה ה"ו. פמ"ג שער התערובות ח"א פ"א, ובפ"ג, ובח"ג פ"ה, ובסי' תרכו במ"ז סק"ב. הג' ברוך טעם או"ח סי' תעא. הג' רעק"א או"ח סי' יא. שו"ת חת"ס או"ח סי' קעח. בנין שלמה ח"א סכ"ח. משיב דבר ח"א סל"ד. מנ"ח מצוה י. תורת חסד סל"ד.